

AVIZ

referitor la propunerea legislativă privind parteneriatul civil

Analizând **propunerea legislativă privind parteneriatul civil** (b570 din 31.10.2018), transmisă de Secretarul General al Senatului cu adresa XXXV/5596/06.11.2018 și înregistrată la Consiliul Legislativ cu nr.D1144/7.11.2018,

CONSILIUL LEGISLATIV

În temeiul art.2 alin.1 lit.a) din Legea nr.73/1993, republicată și art.46(2) din Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Legislativ,

Avizează favorabil propunerea legislativă, cu următoarele observații și propuneri:

I. Observații generale

1. Propunerea legislativă are ca obiect stabilirea regimului juridic al parteneriatului civil, reglementând condițiile și efectele încheierii acestuia, drepturile și obligațiile partenerilor precum și încetarea și desfacerea parteneriatelor civile.

Propunerea legislativă face parte din categoria legilor ordinare, iar în aplicarea dispozițiilor art.75 alin.(1) din Constituția României, republicată, prima Cameră sesizată este Senatul.

2. Menționăm că reglementarea instituției parteneriatului civil a reprezentat o preocupare constantă. Astfel, Secretarul General al Senatului a transmis Consiliului Legislativ, cu adresa nr.b673 din 25.11.2010, o propunere legislativă cu același obiect, retrasă de către inițiator la data de 23.02.2011, pentru care s-a emis avizul favorabil cu observații și propuneri nr.1483 din 09.12.2010. Consiliul Legislativ a mai emis avizul nr.1042/27.09.2013 pentru o propunere legislativă având un obiect similar, propunere care a fost respinsă definitiv la data de 11.06.2014 de către Camera Deputaților, în calitate de Cameră

decizională. Totodată, Secretarul General al Senatului a transmis Consiliului Legislativ spre avizare, cu adresa nr.B579 din 19.11.2014, o propunere legislativă privind reglementarea parteneriatului civil, pentru care a fost emis avizul favorabil, cu observații și propuneri, nr.1371/17.12.2014, propunere care a fost respinsă la data de 09.12.2015 de către Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională.

De asemenea, două propuneri legislative având același obiect au fost transmise de Secretarul General al Senatului cu adresele nr.B91 din 10.03.2016 și XXXV/1612/04.04.2018, pentru care au fost emise avizele favorabile, cu observații și propuneri, nr.322/06.04.2016, respectiv nr.410/2.05.2018. Aceste propuneri legislative au fost respinse de Senat la data de 24.10.2016, respectiv 29.10.2018, în prezent fiind în procedură legislativă la Camera Deputaților.

Totodată, semnalăm că Secretarul General al Senatului a transmis Consiliului Legislativ spre avizare, cu adresa nr.XXXV/5596/06.11.2018 o altă propunere legislativă cu același titlu (b591 din 20.11.2018), pentru care a fost emis avizul favorabil cu observații și propuneri nr.1145/3.12.2018. În vederea sistematizării legislației, recomandăm dezbaterea concomitentă a acestor proiecte de acte normative, urmând să fie comasate și realizat un singur proiect care să reglementeze domeniul parteneriatului civil.

3. Întrucât soluția legislativă de instituire a procedurii de înregistrare în registrele de stare civilă și eliberarea Certificatului de Parteneriat civil de către serviciul de stare civilă de la primăria în a cărei rază teritorială domiciliază sau își au reședința viitorii parteneri, prevăzută la art.5 alin.(2) lit.d) din prezenta propunere legislativă, implică modificarea prevederilor bugetului de stat, este obligatorie solicitarea unei informări din partea Guvernului, în conformitate cu dispozițiile art.111 alin.(1) teza a doua din Constituția României, republicată.

Totodată, sunt incidente prevederile art.15 alin.(1) din Legea nr.500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare, referitoare la obligativitatea întocmirii unei fișe financiare, cu respectarea condițiilor prevăzute de art.21 din Legea responsabilității fiscal-bugetare nr.69/2010. republicată.

4. Semnalăm că, potrivit art.31 din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Expunerea de motive trebuie să prezinte **cerințele care reclamă intervenția normativă** - cu referire specială la **insuficiențele și neconcordanțele reglementărilor în vigoare**, principiile de bază și finalitatea reglementării propuse, cu **evidențierea elementelor noi** - și să cuprindă secțiuni distincte privind **impactul financiar asupra bugetului general consolidat, impactul asupra sistemului juridic**, subliniind implicațiile asupra legislației în vigoare, **consultările derulate** în vederea elaborării prezentei propuneri, precum și **măsurile de implementare**, respectiv modificările instituționale pe care le presupune aplicarea noului act normativ.

Având în vedere aceste aspecte, este necesară revederea **Expunerii de motive**.

5. Din punct de vedere al dreptului european, reglementarea parteneriatului civil nu reprezintă o cerință europeană, ci cade exclusiv sub incidența reglementărilor naționale ale statelor membre, acestea din urmă având obligația de a oferi protecție egală acestor forme de conviețuire familială, ca o reflectare în plan obiectiv a evoluției societății, a normelor și valorilor actuale din perspectiva egalității și a nediscriminării cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene, Spațiului Economic European și a cetățenilor Confederației Elvețiene.

În legislațiile naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene, parteneriatele înregistrate pot fi încheiate, după caz, între parteneri de același sex și parteneri heterosexuali¹, doar între parteneri de același sex, ori nu este reglementat deloc acest domeniu².

În anul 2011, Comisia Europeană a prezentat două propuneri pentru a oferi securitate juridică cuplurilor internaționale cu privire la administrarea bunurilor și, în caz de divorț/separare sau deces al unuia dintre membrii săi, cu privire la împărțirea patrimoniului lor. Una dintre propuneri se referea la regimurile matrimoniale ale cuplurilor căsătorite, iar cea de a doua la efectele patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate. Întrucât aceste propuneri vizează dreptul familiei, acestea ar fi trebuit să fie adoptate de către Consiliu, în unanimitate, după consultarea Parlamentului European. După mai mulți ani de negocieri,

¹ Belgia, Franța, Luxemburg, Slovenia, Olanda, Ungaria, Cipru.

² Bulgaria, Letonia, Lituania, Polonia România, Slovacia.

în decembrie 2015, Consiliul a concluzionat că nu se poate ajunge la un acord unanim pentru adoptarea propunerilor într-un interval de timp rezonabil.

În consecință, 18 state membre (Suedia, Belgia, Grecia, Croația, Slovenia, Spania, Franța, Portugalia, Italia, Malta, Luxemburg, Germania, Republica Cehă, Olanda, Austria, Bulgaria, Finlanda și Cipru) și-au exprimat intenția de a stabili între ele o cooperare consolidată în domeniul regimurilor patrimoniale ale cuplurilor internaționale. Astfel, statele membre care au dorit acest lucru, au adoptat normele legislative al Uniunii în acest domeniu.

Ca urmare a acestor cereri, la 2 martie 2016, Comisia a adoptat trei propuneri: o propunere de Decizie a Consiliului³ de autorizare a cooperării consolidate în materia regimurilor patrimoniale ale cuplurilor internaționale, care acoperă atât căsătoriile, cât și parteneriatele înregistrate, și două propuneri de regulamente ale Consiliului de punere în aplicare a cooperării consolidate, una privind regimurile matrimoniale⁴ și cea de a doua privind regimurile patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate⁵.

Cele două propuneri de regulamente conțin norme prin care se stabilește care este sistemul de drept aplicabil soluționării aspectelor legate de efectele patrimoniale ale cuplurilor internaționale (*lex causae*), legea aplicabilă acestor domenii (*lex fori*), precum și modul în care hotărârile judecătorești pronunțate într-un stat membru și documentele autentificate notarial ar trebui să fie recunoscute și puse în aplicare în alt stat membru. Având în vedere că propunerile de regulament vizează administrarea bunurilor și, în caz de divorț/separare sau deces al unuia dintre cei doi, vizează împărțirea bunurilor comune, acestea sunt strâns legate de reglementările în vigoare la nivelul Uniunii în materie de divorț/separare și succesiuni. Propunerile Comisiei se află în prezent în curs de examinare de către Consiliu și Parlamentul European. Statele membre care nu participă încă se pot alătura cooperării consolidate în orice moment.⁶

³ [http://eur-lex.europa.eu/legal-](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM%3A2016%3A108%3AFIN)

[content/RO/TXT/?uri=COM%3A2016%3A108%3AFIN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM%3A2016%3A108%3AFIN)

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=COM:2016:106:FIN&from=RO>

⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=COM:2016:107:FIN>

⁶ https://e-justice.europa.eu/content_property_effects_of_marriage_and_registered_partnership-182-ro.do

Totodată, precizăm că parteneriatul civil ține de un **domeniu care**, cel puțin deocamdată, **nu este supus reglementării la nivelul Uniunii Europene**, fiecare stat membru având libertatea de opțiune în privința unei astfel de reglementări.

6. Semnalăm că numeroase prevederi ale actelor juridice europene și internaționale consacră principiul căsătoriei și nu pe cel al concubinajului dintre doi parteneri sau al parteneriatului civil. Această realitate este recunoscută de Convenția europeană a drepturilor omului, precum și de alte norme europene și internaționale referitoare la drepturile omului.

Astfel, menționăm, cu titlu de exemplu, articolul 12 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului: *„Începând cu vârsta legală (nubilă), bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept”*; articolul 9 din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene: *„Dreptul la căsătorie și dreptul de a întemeia o familie sunt garantate în conformitate cu legile interne care reglementează exercitarea acestor drepturi”*; articolul 16 din Declarația Universală a Drepturilor Omului *„Cu începere de la vârsta legală (nubilă), bărbatul și femeia, fără nici o restricție în ce privește rasa, naționalitatea sau religia, au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie”*; articolul 23§2 din Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice din 1966: *„Dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie este recunoscut bărbatului și femeii, începând de la vârsta nubilă”*; precum și articolul 12 din Curtea Europeană a Drepturilor Omului care prevede că: *„dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie ca un singur drept. (...) [Acesta] recunoaște de fapt dreptul bărbatului și al femeii, aflați la vârsta la care își pot da consimțământul, de a întemeia o familie, de a avea copii. Existența unui cuplu este fundamentală”*.

Declarația Universală a Drepturilor Omului⁷ și Convenția Europeană a Drepturilor Omului⁸ menționează *bărbatul și femeia uniți prin căsătorie* ca temei pentru familie. Întreaga legislație care reglementează aceste aspecte **cade exclusiv în seama legiuitorului**

⁷ Articolul 16 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, citat mai sus.

⁸ Articolul 8 alineatul 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, la care fac referire inițiatorii, prevede că *„Orice persoană are dreptul la **respectarea vieții sale private și de familie**, a domiciliului său și a corespondenței sale.”*

național, a cărui obligație este aceea de a respecta valorile culturale, religioase și morale ale societății.

Menționăm că în jurisprudența sa⁹, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că domeniul familiei este „*strâns legat de tradițiile culturale și istorice ale fiecărei societăți și de concepțiile sale profunde*”.

De asemenea, semnalăm că Rezoluția Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr.1720 din 19 ianuarie 2010 denumită „*Investirea în coeziunea familiei ca un factor de dezvoltare în vremuri de criză*” recunoaște familiei și alte atribute: «creatoare de bogăție», «factor de dezvoltare», «forța pentru înfruntarea dificultăților vieții», «element fundamental de ajutor pentru relansarea economiei, în special în contexte dificile și în perioade de schimbare». Acesta este motivul pentru care familia este protejată de instrumentele juridice internaționale și, de aceea, «are dreptul la protecție din partea societății și a statului» (Articolele 16 § 3 din Declarația universală a drepturilor omului din 1948 și 23 § 1 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 1966), precum și la «asistența de care are nevoie pentru a-și realiza pe deplin rolul în comunitate» (Convenția ONU cu privire la drepturile copilului din 1989), rol care trebuie să fie «cât mai larg posibil, în special (...) atâta timp cât ea are responsabilitatea întreținerii și educării copiilor pe care îi are în grijă» (Articolul 10 § 1 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale din 1966). Aceasta protecție de care se bucură familia trebuie să fie una «socială, juridică și economică, aptă să asigure dezvoltarea sa deplină» (Articolul 16 din Carta socială europeană (revizuită) din 1996 și articolul 33 § 1 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene din 2000).

Domeniul dreptului familiei fiind „*strâns legat de tradițiile culturale și istorice ale fiecărei societăți și de concepțiile sale profunde*” (Cauza Schalk și Kopf c. Austria, Cererea nr.30141/04, Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului din 24 iunie 2010, §§ 93-9), *niciun text european sau internațional nu obligă statele să creeze un statut particular pentru cei care coabitează, fie ei de sex diferit sau de același sex*. Articolul 8 din Convenția europeană a drepturilor omului vizează protejarea vieții private și familiale a individului împotriva ingerințelor

⁹ A se vedea F. c. Elveția, nr.11329/85, hotărârea din 18 decembrie 1987, § 33.

arbitrare ale autorităților publice sau ale unor terți și nu obligarea statelor să confere un anumit statut cuplurilor.

De altfel, prin prevederile Rezoluției Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr.1720 (2010) din 19 ianuarie 2010 „*Coeziunea familiei [fiind] sursa nenumăratelor valori spirituale și a avantajelor materiale*”, invită statele membre, „să încurajeze relațiile stabile” (6 § 2), „să lupte împotriva excluziunii sociale, a destrămării și a sărăciei, în special a familiilor monoparentale” (6 § 6) și „să își îndrepte atenția asupra copiilor crescuți în familii defavorizate sau disfuncționale datorate rupturii structurii familiale” (6 § 8). Așadar, toate avantajele juridice și fiscale (din partea statului) de care se bucură cei care se căsătoresc nu sunt acordate pentru cuplu, ci pentru familia pe care aceștia sunt apți, prin natura lor, și intenționează să o întemeieze. Ele țin de politica familială a statului, acestea fiind acordate doar datorită potențialității venirii pe lume a copiilor.

Prin urmare, **nici Convenția europeană a drepturilor omului, nici normele Consiliului Europei nu garantează un drept general la egalitate, ci un drept la nediscriminare în exercitarea drepturilor garantate de Convenție.**

7. Sub aspectul constituționalității soluțiilor legislative propuse, semnalăm că, în condițiile în care, urmare a intrării în vigoare a dispozițiilor prezentei propuneri legislative, ar fi permise și recunoscute uniunile persoanelor de același sex, ar trebui delimitate cele două drepturi fundamentale prevăzute de Constituția României, republicată, respectiv **dreptul la căsătorie și relații de familie rezultate din căsătorie**, prevăzut de art.48, și **dreptul la viață familială, respectarea și ocrotirea vieții familiale, consacrat de art.26 din Constituție**. În acest sens, menționăm că, la pct.40 din considerentele Deciziei nr.580/2016, Curtea Constituțională a reținut că „*art.48 din Constituție consacră și protejează dreptul la căsătorie, și relațiile de familie rezultând din căsătorie, distinct de dreptul la viață familială/respectarea și ocrotirea vieții familiale, cu un conținut juridic mult mai larg, consacrat și ocrotit de art.26 din Constituție, potrivit căruia «(1) Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată. (2) Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri.*» **Noțiunea de viață de familie este complexă, cuprinzând inclusiv raporturile de familie de fapt, distinct de relațiile de familie rezultând din căsătorie, a căror importanță a îndrituit**

legiuitorul constituant să evidențieze distinct, în art.48, protecția relațiilor de familie rezultând din căsătorie și din legătura între părinți și copii.”

Totodată, la pct.41 din considerentele Deciziei Curții Constituționale nr.534/2018, Curtea Constituțională a constatat că **„relația pe care o are un cuplu format din persoane de același sex întră în sfera noțiunii de «viață privată», precum și a noțiunii de «viață de familie», asemenea relației stabilite într-un cuplu heterosexual, fapt ce determină incidența protecției dreptului fundamental la viață privată și de familie, garantat de art.7 din Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene, de art.8 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și de art.26 din Constituția României. Bucurându-se de dreptul la viață privată și de familie, persoanele de același sex, care formează cupluri stabile, au dreptul de a-și exprima personalitatea în interiorul acestor relații și de a beneficia, în timp și prin mijloacele prevăzute de lege, de o recunoaștere legală și judiciară a drepturilor și îndatoririlor corespunzătoare (a se vedea, în acest sens, și hotărârea Curții Constituționale din Italia - Ordinanza n.4/2011, publicată în Gazzetta Ufficiale nr. 2 din 12 ianuarie 2012).”**

Totodată în Decizia nr.80/2014, instanța constituțională a apreciat că libertatea de acțiune a persoanei fizice **„în privința vieții sale intime, familiale și private nu poate fi și nu este absolută, ea trebuie să se integreze și să respecte valorile societății, ale colectivității; de aceea , persoana fizică nu poate folosi abuziv și antisocial dreptul său de a dispune de ea însăși, ceea ce justifică stabilirea anumitor limite în privința acestui drept, printre care și bunele moravuri.”**

În acest context, menționăm că, în considerentele Deciziei nr.19/2005, Curtea Constituțională a statuat că morala publică este **„înțeleasă sub aspectul normelor de comportare socială a individului în manifestările și exprimările sale sub orice formă, cu privire la viața sexuală. Morala publică își găsește expresie în sentimentul public de pudoare și decență, a cărui nesocotire nu poate fi tolerată de colectivitatea respectivă. Manifestările contrare moralei publice sunt social periculoase, pentru că neagă una dintre condițiile de existență a societății și pentru că împiedică educația tinerelor generații în respectul față de valorile morale ale societății. «Morala publică» și «bunele moravuri» sunt valori fundamentale, consacrate de**

Constituție. Drepturile și libertățile fundamentale pe care aceasta le prevede nu pot fi exercitate într-un mod contrar bunelor moravuri sau care ar aduce atingere moralei publice.”

8. Cunoscut și sub numele de concubinaj, coabitare sau uniune consensuală, parteneriatul civil reprezintă, potrivit art.2 lit.a) din prezenta propunere legislativă, *„uniunea dintre două persoane de sex diferit sau de același sex în scopul organizării vieții lor comune ca viață de familie prin declararea în fața notarului și înregistrarea în Registrul de stare civilă”*.

Deși în Expunerea de motive se face vorbire la faptul că *„interesul societății este să sprijine familia în diferitele ei forme și să-i protejeze pe membrii ei, în momentele în care sunt vulnerabili”*, invocându-se că *„românii aleg din ce în ce mai mult să trăiască în familii de facto, dar fără protecția juridică aferentă unei relații recunoscute legal și înregistrate, este necesară adoptarea unui cadru legal special care să reglementeze parteneriatul civil”*, precizăm că, potrivit art.258 din Legea nr.287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare, statul ocrotește **familia**, care *„se întemeiază pe **căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora, precum și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea și educarea **copiilor lor****”*. Legătura indisolubilă dintre cele două instituții juridice - familia și căsătoria - este, de altfel, statuată și la nivel constituțional, în art.48 din Legea fundamentală. Prin adoptarea noului Cod civil, Parlamentul și-a exprimat deja opțiunea de politică legislativă în materia relațiilor de familie, reglementând, ca unica formă de conviețuire recunoscută, căsătoria între persoane de sexe diferite - în conformitate cu tradiția socială, culturală și religioasă a poporului român. Formularea, fără echivoc, se regăsește în art.259 și art.271 din Legea nr.287/2009 privind Codul civil.

De asemenea, potrivit prevederilor art.277 din Legea nr.287/2009 privind Codul civil, sunt interzise sau echivalate unele forme de conviețuire cu căsătoria, astfel: *„(1) Este interzisă căsătoria dintre persoane de același sex. (2) Căsătoriile dintre persoane de același sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România¹⁰. (3) **Parteneriatele***

¹⁰ Prin Decizia nr.534/2018, Curtea Constituțională a constatată că *„dispozițiile art.277 alin.(2) și (4) din Codul civil sunt constituționale în măsura în care permit acordarea dreptului de ședere pe teritoriul statului român, în condițiile stipulate*

civile dintre persoane de sex opus sau de același sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România. (4) Dispozițiile legale privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European rămân aplicabile.”.

Menționăm că în Legea nr.287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare, sunt prevăzute norme care, deși nu fac referire în mod expres la noțiunea de concubinaj, recunosc efecte ale acestuia. Acestea reglementează posibilele situații care pot fi generate de concubinaj, precum regimul juridic al coproprietății¹¹, respectul datorat vieții private¹², moștenirea testamentară¹³, răspunderea delictuală¹⁴, etc.

La art.426 alin.(1) din Codul civil se instituie prezumția simplă de paternitate în cazul conviețuirii concubinilor în perioada timpului legal al concepțiunii. Totodată, art.441 vizează ipoteza juridică a reproducerii asistată medical cu un terț donator și în cazul cuplului heterosexual care nu are la bază căsătoria.

Din perspectiva exercițiului autorității părintești, semnalăm că art.505 din Codul civil a stabilit că, în cazul copilului din afara căsătoriei a cărui filiație a fost stabilită concomitent sau, după caz, succesiv față de ambii părinți, autoritatea părintească se exercită în comun și în mod egal de către părinți, dacă aceștia conviețuiesc. Dacă părinții copilului din afara căsătoriei nu conviețuiesc, modul de exercitare a autorității părintești se stabilește de către instanța de tutelă, fiind aplicabile prin asemănare dispozițiile privitoare la divorț. Prin aceste dispoziții, nu se mai face distincție între familia *de facto* și cea *de jure*, în privința exercițiului autorității părintești.

În materie penală, dreptul la viața de familie, în cazul persoanelor care au relații asemănătoare acelor dintre soți ori au avut relații asemănătoare acelor dintre soți cu suspectul sau inculpatul este protejat, într-un mod similar cuplurilor legal constituite. În acest sens,

de dreptul european, soților - cetățeni ai statelor membre ale Uniunii Europene și/sau cetățeni ai statelor terțe - din căsătoriile dintre persoane de același sex, încheiate sau contractate într-un stat membru al Uniunii Europene.”

¹¹ Art.632 și următoarele.

¹² Art.70 și următoarele.

¹³ Art.953 și următoarele.

¹⁴ Art.1349 și următoarele.

Curtea Constituțională a stabilit la pct.37 al considerentelor Deciziei nr.562/2017 că „*deosebirea de tratament juridic între soțul/fostul soț al suspectului sau inculpatului, pe de o parte, respectiv persoanele care au stabilit relații asemănătoare aceloră dintre soți, în cazul în care conviețuiesc ori nu mai conviețuiesc cu suspectul sau inculpatul, pe de altă parte, din perspectiva reglementării dreptului de a refuza să declare în calitate de martori în procesul penal, este discriminatorie, nefiind justificată în mod obiectiv și rezonabil, de vreme ce norma procesual penală criticată nu păstrează un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul avut în vedere. Dreptul la „viața de familie“, în cazul persoanelor care au relații asemănătoare aceloră dintre soți ori au avut relații asemănătoare aceloră dintre soți cu suspectul sau inculpatul este necesar a fi protejat, în materie penală, într-un mod similar cuplurilor legal constituite, având în vedere identitatea de rațiune a reglementării normei procesual penale criticate în ipotezele menționate. În același timp, Curtea reține că, în măsura în care nu vor fi obligate să dea declarații în calitate de martor în procesul penal, persoanele care au relații asemănătoare aceloră dintre soți ori au avut relații asemănătoare aceloră dintre soți cu suspectul sau inculpatul au, totuși, facultatea de a da astfel de declarații, renunțând la dreptul lor, în acest fel fiind asigurat și interesul public de a se exercita în mod eficient acțiunea penală”.*

Semnalăm că, în fapt, înregistrarea unui parteneriat civil va genera în plus față de forma de concubinaj în care multe cupluri trăiesc în prezent, doar câteva drepturi și obligații: dreptul la protecția vieții private și a vieții de familie (art.8), dreptul la alegerea regimului care guvernează relațiile patrimoniale dintre parteneri (art.10), dreptul la moștenire al partenerului supraviețuitor (art.11), obligația de întreținere (art.14), unele drepturi privind asistența socială, asigurările de sănătate și asigurările sociale (art.12-13 și art.16), unele drepturi în relația cu copii (art.17), precum și unele aspecte privind obținerea cetățeniei române și libera circulație și ședere (art.19).

Regimul juridic al probațiunii pentru perioada de conviețuire și posibilitatea prestării întreținerii către partenerul aflat în nevoie ori incapacitate de a munci, cu excepția incapacității care este rezultat al parteneriatului (art.14 alin.(2)), nu sunt reglementate și nici nu se face trimitere în mod expres la dispozițiile relevante din Codului civil.

Față de cele de mai sus, apreciem că utilitatea prezentei propuneri ar fi una limitată la cele câteva drepturi care decurg din înregistrarea unui asemenea parteneriat, îndeosebi cu privire la bunuri.

9. Semnalăm că propunerea legislativă nu prevede excepții pe motive de conștiință pentru funcționarii registratori din cadrul serviciilor publice comunitare locale de evidență a persoanelor din cadrul primăriilor, care nu vor dori, din cauze religioase sau de altă natură, să înregistreze parteneriate civile, și nici pentru antreprenorii creștini care ar putea refuza oferirea de servicii relațiilor de comuniune civilă întemeiate în baza acestor parteneriate. Menționăm că libertatea conștiinței este garantată de art.29 din Constituția României, republicată. Precizăm că astfel de situații sunt deja foarte numeroase și problematice în alte țări, precum SUA și Marea Britanie, unde legislația a devenit de așa natură încât cei menționați sunt obligați, împotriva conștiinței lor, la prestarea unor astfel de servicii.

Totodată, în ceea ce privește protecția datelor cu caracter personal, semnalăm că, începând cu data de 25 mai 2018, se aplică dispozițiile Regulamentului (UE) 2016/679 al Parlamentului european și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor).

Actul juridic european stabilește că în cazul în care prelucrarea este efectuată în conformitate cu o obligație legală a operatorului sau în cazul în care prelucrarea este necesară pentru îndeplinirea unei sarcini care servește unui interes public sau care face parte din exercitarea autorității publice, prelucrarea ar trebui să aibă un temei în dreptul Uniunii sau în dreptul intern.

10. Din punct de vedere al sistematizării conținutului prezentei propuneri legislative, pentru evitarea oricăror antinomii juridice, apreciem că normele preconizate trebuie corelate în special cu dispozițiile Legii nr.287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare, ale Legii nr.134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările ulterioare, precum și cu cele ale Legii nr.119/1996 cu privire la actele de stare civilă, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Totodată, în considerarea prevederilor art.26 din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, recomandăm

completarea Capitolului VI cu soluții legislative pentru situații tranzitorii, în cazul în care prin noua reglementare sunt afectate raporturi sau situații juridice născute sub vechea reglementare, dar care nu și-au produs în întregime efectele până la data intrării în vigoare a noii reglementări, precum și cu măsuri legislative privind soluționarea conflictului între acte normative de categorii diferite, cu respectarea principiului ierarhiei actelor normative.

11. Semnalăm că prezenta propunere legislativă ar putea fi completată prin norme care să reglementeze dreptul la pensie de urmaș al partenerului supraviețuitor. În acest sens, menționăm că, prin Hotărârea Curții de Justiție a Comunităților Europene în cauza C/267/06 Tadao Maruko/Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen, publicată în JOUE nr.C128 din 24.05.2008, s-a decis că **un partener de viață de același sex poate avea dreptul la o pensie de soț supraviețuitor acordat în cadrul unui sistem de asigurare profesională**. Instanța națională trebuie să verifice dacă un partener de viață supraviețuitor se află într-o situație asemănătoare celei a unui soț beneficiar al pensiei de urmaș în cauză.

II. Observații cu privire la textele propunerii legislative

1. La **titlu**, referitor la sintagma „*parteneriatul civil*”, semnalăm că în statele membre ale Uniunii Europene, denumirea acestei forme de comuniune este diferită. Astfel, în Austria¹⁵ și Danemarca¹⁶, poartă denumirea de „**Parteneriat înregistrat**”, în Franța¹⁷ sunt reglementate atât **parteneriatul neînregistrat** (concubinajul), cât și **parteneriatul înregistrat** (PACS - pactul civil de solidaritate), în Germania este reglementat **Parteneriatul de viață**, prevăzut de Legea privind

¹⁵ Potrivit Legii parteneriatelor înregistrate (Eingetragene Partnerschaftsgesetz) – EPG, din 30 decembrie 2009 <https://www.ris.bka.gv.at/Ergebnis.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Kundmachungsorgan=&Index=&Titel=epg&Gesetzesnummer=&VonArtikel=&BisArtikel=&VonParagraf=&BisParagraf=&VonAnlage=&BisAnlage=&Typ=&Kundmachungsnummer=&Unterzeichnungsdatum=&FassungVom=18.07.2011&Nor>

¹⁶ În conformitate cu Legea nr.372/1989 privind parteneriatele înregistrate, <http://www.qrd.org/qrd/world/europe/denmark/registered.partnership.act.with.a.mendment>

¹⁷ În Codul civil (Cartea I, Titlul XIII - Despre pactul civil de solidaritate și despre concubinaj

<https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?idArticle=LEGIARTI000006428463&idSectionTA=LEGISCTA000006136536&cidTexte=LEGITEXT000006070721&dateTexte=20111026>

parteneriatul de viață (Eingetragene Lebenspartnerschaftsgesetz¹⁸), din 16 februarie 2001.

2. La **art.1**, semnalăm că poteza juridică a **alin.(1)** este reiterată în mod inutil și la **alin.(3)**.

3. La **art.2 lit.a)** se vorbește de înregistrarea parteneriatului civil în Registrul de stare civilă iar la **lit.b)** de faptul că „*certificatul de parteneriat civil este extrasul din Registrul de stare civilă*”. Totodată, la **art.5 alin.(2) lit.d)** este prevăzut că un duplicat al declarației de parteneriat civil se transmite Serviciului de stare civilă de la primărie, pentru a fi înregistrat în registrele de stare civilă, iar la **art.6 alin.(1)** se stabilește că „*Parteneriatul civil este considerat încheiat din momentul eliberării Certificatului de parteneriat civil de către Starea civilă*”.

Semnalăm că ipotezele juridice din prezenta propunere legislativă trebuie să se coreleze cu ansamblul reglementărilor interne. Menționăm că, *de lege lata*, în Codul civil și în Legea nr.119/1996 cu privire la actele de stare civilă republicată, cu modificările și completările ulterioare, este prevăzut faptul că în registrul de stare civilă se **înregistrează exclusiv nașterea, căsătoria sau decesul unei persoane**.

Astfel, potrivit prevederilor art.98 din Legea nr.287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare, „*Starea civilă este dreptul persoanei de a se individualiza, în familie și societate, prin calitățile strict personale care decurg din actele și faptele de stare civilă.*” Dovada stării civile se face, potrivit dispozițiilor art.99 din Codul civil, „*prin actele de naștere, căsătorie și deces întocmite, potrivit legii, în registrele de stare civilă, precum și prin certificatele de stare civilă eliberate pe baza acestora.*”

Totodată, art.1 teza I din Legea nr.119/1996, republicată, cu modificările și completările ulterioare, „*Actele de stare civilă sunt înscrisuri autentice prin care se dovedește **nașterea, căsătoria sau decesul unei persoane***”, iar art.2 alin.(1) din același act normativ prevede că „*Actele de naștere, de căsătorie și de deces se întocmesc în registre de stare civilă, în două exemplare, ambele originale, și se completează manual, cu cerneală specială de culoare neagră.*”

4. La **art.2 lit.a)**, semnalăm că definirea parteneriatului civil ca fiind o „*uniune dintre două persoane*” trebuie corelată cu soluția

¹⁸ http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_lpartg/englisch_lpartg.html

propusă pentru art.1 alin.(2), potrivit căruia parteneriatul civil este „**asocierea dintre două persoane**”.

5. La **art.3 alin.(2) lit.b)**, pentru rigoare normativă, propunem reformularea **tezei a II-a** sub forma unui alineat distinct, marcat ca **alin.(3)**, cu următoarea redactare:

„(3) **Dispozițiile lit.b)** sunt aplicabile atât între persoanele care au devenit rude prin adopție, cât și între **cele** a căror rudenie firească a încetat prin efectul adopției”.

Semnalăm că în textul propus mai sus nu se mai regăsește sintagma „*aplicându-se prevederile art.274 alin.(3) din Codul civil*”, întrucât alineatul în cauză se referă la căsătorie, într-o redactare similară cu cea propusă de inițiatori.

6. La **art.4 alin.(1)**, este necesară eliminarea expresiei „*Declarația de parteneriat civil nu poate fi dată prin mandatar*” deoarece ipoteza juridică a exprimării **personale** a consimțământului este deja prevăzută de teza I a aceluiași alineat.

Pentru rigoare normativă, recomandăm reformularea textului, astfel:

„(1) *Parteneriatul civil se încheie valabil **prin** consimțământul personal și liber al **partenerilor**, exprimat în fața unui **notar public prin declarația de parteneriat civil, întocmită în formă autentică, sub sancțiunea nulității absolute.***”

La **alin.(2) lit.c)**, potrivit căruia „*nu există în vigoare nicio căsătorie și niciun parteneriat civil **din care să fie parte***”, semnalăm că norma nu este redactată în termeni specifici stilului normativ, deoarece exprimarea are un caracter ambiguu. Formulăm prezenta observație și pentru **art.15 alin.(2)**, în ceea ce privește expresia „*stabilirea incompatibilităților la numirea în anumite funcții*”.

O posibilă redactare a lit.c) ar fi:

„c) că nu **sunt căsătoriți și nici aflați într-un parteneriat civil**”.

7. La **art.5 alin.(2) lit.a)**, semnalăm că „*Registrul Național Notarial de Evidență a Parteneriatelor Civile*” nu se regăsește între registrele care funcționează la nivelul Uniunii Naționale a Notarilor Publici din România, prevăzute de art.164 alin.(1) din Legea notarilor publici și a activității notariale nr.36/1995, republicată. Ca urmare, este necesar să se intervină și asupra legii amintite, în sensul modificării și/sau completării acesteia în conformitate cu cele prevăzute prin prezenta propunere legislativă.

La **lit.d)**, referitor la sintagma „Serviciului de stare civilă” semnalăm că, potrivit prevederilor art.IX din Legea nr.60/2012, „*sintagma «serviciul/serviciile de stare civilă» se înlocuiește cu sintagma «serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor/serviciile publice comunitare locale de evidență a persoanelor»*”. Ca urmare, este necesară reformularea normei în mod corespunzător. Formulăm prezenta observație și pentru **alin.(3)**, precum și pentru **art.6 alin.(1)**.

Totodată, textul omite să precizeze înregistrarea a ce anume se face în registrele de stare civilă, fiind necesară reformularea corespunzătoare a sa.

La **alin.(3)**, pentru rigoarea exprimării, este necesară înlocuirea sintagmei „*de la depunerea parteneriat civil*” cu sintagma este „*de la data depunerii declarației de parteneriat civil*”.

8. La art.6 alin.(1), pentru rigoarea exprimării, sintagma „din momentul eliberării” trebuie înlocuită cu sintagma „*la momentul eliberării*”.

Propunem eliminarea textului **alin.(2)**, deoarece nu se corelează cu soluția legislativă de la art.2 lit.c), care utilizează termenul „*partener*”, și nu de „*persoană în parteneriat civil*”.

La **alin.(4) teza a II-a**, semnalăm că textul nu precizează că este vorba despre autentificarea **actelor adiționale**, fiind necesară completarea normei în acest sens.

La **alin.(5)**, sugerăm eliminarea normei ca inutilă, deoarece constituie un paralelism legislativ în raport cu dispozițiile art.144 alin.(1) Legea notarilor publici și a activității notariale nr.36/1995, republicată, potrivit căroră „*Împotriva încheierii de respingere partea nemulțumită poate face plângere, în termen de 10 zile de la comunicare, la judecătoria în a cărei circumscripție teritorială își desfășoară activitatea notarul public.*”.

În cazul în care această sugestie nu este însușită, pentru rigoare normativă, este necesară reformularea textului, în sensul să fie prevăzută în mod expres și competența **materială și teritorială** a instanței, precum și dacă este aplicabilă competența teritorială alternativă prevăzută de art.113 alin.(1) pct.1 și 2 din Legea nr.134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată, cu modificările ulterioare. O

9. La **art.7** având în vedere că atât **alin.(1)**, cât și **alin.(2)** prevăd sancțiunea nulității absolute, propunem comasarea celor două texte într-un singur alineat, **alin.(1)**, cu consecința renumerotării alineatelor subsecvente.

La actualul **alin.(3)**, pentru rigoare normativă, este necesar ca trimiterea la Codul civil să se realizeze astfel: „**art.292 alin.(2) din Legea nr.287/2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare.**” Referirile ulterioare la Codul civil se vor realiza după acest model, cu mențiunea că titlul actului normativ nu va mai fi reluat.

La actualul **alin.(5)**, redactarea normei este improprie, iar construcția juridică este defectuoasă, necesitând reanalizarea și reformularea în consecință. Reiterăm aceeași observație și pentru **art.10 alin.(3)**.

10. La **art.10 alin.(3)**, recomandăm eliminarea normei ca redundantă, având în vedere că la **art.23** este prevăzut în mod expres faptul că „*Dispozițiile prezentei legi se completează cu dispozițiile Codului civil*”. Formulăm prezenta observație și pentru **art.14 alin.(5)**.

De altfel, sintagma „*restul prevederilor*”, prin gradul mare de generalitate al înțelesului, face ca normele să fie insuficient de clare, ceea ce afectează predictibilitatea acestora.

Reiterăm prezenta observație și pentru **art.15 alin.(1)**, referitor la sintagma „*relațiile care au loc în justiție, în orice materie*”.

11. La **art.11 alin.(1)**, pentru caracterul complet al normei propuse, în mod similar dreptului de abitație al soțului supraviețuitor, respectiv dreptului special de moștenire al soțului supraviețuitor asupra mobilierului și obiectelor de uz casnic, astfel cum sunt acestea reglementate la art.973 și 974 din Legea nr.287/2009, republicată, cu modificările ulterioare, este necesar să se prevadă condițiile care trebuie îndeplinite pentru ca partenerul supraviețuitor să beneficieze de aceste drepturi.

În același timp, este necesar să se precizeze faptul că, în mod similar cu dreptul de moștenire al soțului supraviețuitor, pentru ipoteza donațiilor comune (făcute de dispunător ambilor parteneri, în comun), în concurs cu oricare din clasele de moștenitori legali, partenerul supraviețuitor trebuie să vină la moștenire numai în cota succesorală care trebuie prevăzută, astfel cum s-a arătat anterior, aplicată asupra jumătății care a aparținut partenerului decedat.

12. La **art.12**, referirea la accesul la servicii, respectiv la impozite și taxe este imprecisă, necesitând o dezvoltare, în funcție de aspectele vizate de inițiatori. De asemenea, sintagma „și a altor fapte de natură penală sau contravențională săvârșite asupra unui membru de familie” nu asigură precizia necesară normei propuse, motiv pentru care recomandăm revederea acesteia.

13. La **art.14 alin.(1)**, pentru rigoare normativă, este necesară reformularea textului, astfel încât să fie prevăzut în mod expres ce se înțelege prin expresia „înaintea celorlalți obligați”.

La **alin.(3)**, este necesară reformularea sintagmei „**venitul net din muncă al partenerului obligat la plata ei, potrivit cu nevoia celui care o cere**”, deoarece este improprie stilului normativ.

14. La **art.16 alin.(1) și (3)**, pentru folosirea terminologiei consacrate de Legea nr.53/2003 - Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare, propunem înlocuirea expresiei „concediu cu plată” prin expresia „concediu **plătit**”.

La **alin.(2)**, nu este clar în ce sens este obligat angajatorul să țină cont de faptul că partenerii lucrează în același loc. Propunem reformularea textului, în funcție de ceea ce au avut în vedere inițiatorii.

15. La **art.17 alin.(1) lit.b)**, semnalăm că, prin folosirea expresiei „care locuiesc”, textul este neclar, fiind necesară reformularea corespunzătoare a sa.

La **lit.c)**, pentru rigoarea exprimării, sintagma „alineatul (d)” trebuie înlocuită cu sintagma „**lit.d)**”.

La **lit.d)**, referitor la ipoteza reprezentării copilului, în relațiile cu instituțiile educaționale, medicale și sociale, în lipsa părintelui biologic, de către partenerul de sex diferit, semnalăm că prin această operațiune juridică, partenerul civil ar căpăta aceleași drepturi ca ale tutorelui, indiferent dacă îndeplinește sau nu condițiile prevăzute de art.113 alin.(1) din Legea nr.287/2009, republicată, cu modificările ulterioare, potrivit căruia „(1) **Nu poate fi tutore:** a) minorul, persoana pusă sub interdicție judecătorească sau cel pus sub curatelă; b) cel decăzut din exercițiul drepturilor părintești sau declarat incapabil de a fi tutore; c) cel căruia i s-a restrâns exercițiul unor drepturi civile, fie în temeiul legii, fie prin hotărâre judecătorească, precum și cel cu rele purtări reținute ca atare de către o instanță judecătorească; d) cel care, exercitând o tutelă, a fost îndepărtat din aceasta în condițiile art.158; e) cel aflat în stare de insolvabilitate; f) cel care, din cauza intereselor

potrivnice cu cele ale minorului, nu ar putea îndeplini sarcina tutelei;g) cel înlăturat prin înscris autentic sau prin testament de către părintele care exercita singur, în momentul morții, autoritatea părintească.”

16. În concordanță cu prevederile art.16 din Legea nr.24/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, este necesară eliminarea normei propuse pentru **art.18**, pentru evitarea paralelismului legislativ creat prin raportare la dispozițiile art.462 alin.(3) din Legea nr.287/2009, republicată, cu modificările ulterioare.

17. La **art.19 alin.(2)**, pentru precizia normei, este necesară înlocuirea sintagmei *„modificată de Ordonanța nr.30 din 19 iulie 2005”* cu sintagma *„republicată cu modificările și completările ulterioare”*.

18. La **art.21 alin.(2) lit.b)**, pentru o exprimare corespunzătoare stilului normativ, propunem înlocuirea sintagmei *„întocmită în formă autentică”* cu *„autentificată”*.

La **alin.(5)**, textul omite să menționeze ce se înscrie în registrul de stare civilă. Este necesară completarea sa în mod corespunzător.

La **alin.(10)**, întrucât la alin.(2) la care se face trimitere sunt prevăzute cazurile de **desfacere**, și nu de încetare a parteneriatului civil, este necesară înlocuirea cuvântului *„încetarea”* cu *„desfacerea”*.

19. La **art.22**, menționăm că, potrivit art.107 din Codul civil, competența instanței de tutelă este limitată la procedurile prevăzute de cod **privind ocrotirea persoanei fizice**. Cum art.105 din același cod prevede care sunt persoanele ocrotite, și anume *„minorii și cei care, deși capabili, din cauza bătrâneții, a bolii sau a altor motive prevăzute de lege nu pot să își administreze bunurile și nici să își apere interesele în condiții corespunzătoare”*, este necesară reconsiderarea, sub acest aspect, a dispoziției propuse.

20. La **art.23**, trimiterea la dreptul comun trebuie realizată în mod corect, prin adăugarea, în finalul textului, a sintagmei *„în măsura în care acesta nu dispune altfel”*.

21. La **art.24**, este necesară eliminarea textului **alin.(2)**, întrucât acesta, având ca obiect căsătoriile, nu are legătură tematică cu prezenta propunere legislativă.

22. La **art.25 alin.(1) și (2)**, întrucât actele normative pot genera obligații doar de la data intrării în vigoare a lor, este necesară înlocuirea sintagmei *„de la adoptarea prezentei legi”* cu sintagma *„de la **data** intrării în vigoare a prezentei legi”*.

La **alin.(1)**, pentru rigoare normativă, recomandăm ca termenul de 30 de zile să se raporteze la data publicării prezentei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I, sau la data intrării în vigoare a acesteia. Totodată, semnalăm că, *de lege lata*, Metodologia cu privire la aplicarea unitară a dispozițiilor în materie de stare civilă a fost aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.64/2011, cu modificările și completările ulterioare. Reglementarea înregistrării actelor de stare civilă în Registrele de stare civilă face obiectul art.12-84 din Metodologie, astfel încât ipoteza juridică a art.26 alin.(1) ar trebui să vizeze intervenția legislativă asupra acestui act normativ.

23. La art.26, este necesară eliminarea sintagmei „*La data intrării în vigoare a prezentei legi*” din **alin.(1) și (2)**, ca redundantă.

La **alin.(2)**, pentru respectarea regulilor de tehnică legislativă referitoare la modificarea actelor normative, recomandăm reformularea textului, astfel:

„(2) La articolul 273 din Legea nr.287/2009 privind Codul civil, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.505 din 15 iulie 2011, cu modificările ulterioare, după alineatul 1 se introduce un nou alineat, alin.(2), cu următorul cuprins:

«(2) Este interzisă încheierea unei căsătorii de către persoana care este căsătorită sau care se află într-un parteneriat civil»”.

Semnalăm însă că articolul care face obiectul intervenției este denumit „Bigamia“, denumire care nu mai corespunde textului propus, așa încât trebuie avut în vedere acest aspect, numărul articolului și denumirea marginală trebuind a fi redactate înaintea textului propus pentru articolul respectiv.

PREȘEDINTE /

dr. Dragoș TILIEȘCU

București
Nr.1149/3.12.2018

L. nr. 287/2009

M. Of. nr. 511/24 iul. 2009

Lege privind Codul civil

(v. D.I.C.C.J. nr. 4/2013 - M.Of. nr. 226/19 apr. 2013 (art. 396 - 404); DICCJ nr. 1/2014 - M.Of. nr. 283/17 apr. 2014; D.I.C.C.J. nr. 2/2014- M.Of. nr. 411/3 iun. 2014; DZICCJ nr. 12/2015- M.Of. nr. 678/7 sep. 2015 (art. 1279 alin. (3) teza I și art. 1669 alin. (1))

- 1 republicare cu renumerotare M. Of. nr. 505/15 iul. 2011
Lege privind Codul civil

- 2 modificări prin L. nr. 60/2012 M. Of. nr. 255/17 apr. 2012 *modifică art. 658*
Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 79/2011 pentru reglementarea unor măsuri necesare intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil

- 3 rectificare M. Of. nr. 246/29 apr. 2013 *rectifică art. 297 alin. (2) teza a doua*
RECTIFICARE

- 4 modificări prin L. nr. 138/2014 M. Of. nr. 753/16 oct. 2014 *modifică art. 1112, art. 2445 alin. (1), art. 2504 alin. (1)*
Lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative conexe

- 5 modificări prin O.U.G. nr. 1/2016 M. Of. nr. 85/4 feb. 2016 *modifică art. 2445 alin. (1)*
Ordonanță de urgență pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și a unor acte normative conexe
aprobată cu modificări și L. nr. 17/2017 M. Of. nr. 196/21 mar. 2017
completări prin

- 6 modificări prin L. nr. 17/2017 M. Of. nr. 196/21 mar. 2017 *modifică art. 2445 alin. (1)*
Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 1/2016 pentru modificarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, precum și a unor acte normative conexe

- 7 admisă excepție de neconst. prin D.C.C. nr. 534/2018 M. Of. nr. 842/3 oct. 2018 *art. 277 alin. (2) și (4) sunt constituționale în măsura în care permit acordarea dreptului de ședere pe teritoriul statului român, în condițiile stipulate de dreptul european, soților- cetățeni ai statelor membre ale Uniunii Europene și/sau cetățeni ai statelor terțe - din căsătoriile dintre persoane de același sex, încheiate sau contractate într-un stat membru al Uniunii Europene*
Decizia nr. 534 din 18 iulie 2018 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 277 alin. (2) și (4) din Codul civil

O.U.G. nr. 102/2005

M. Of. nr. 646/21 iul. 2005

Ordonanță de urgență privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene, Spațiului Economic European și a cetățenilor Confederației Elvețiene

aprobată cu modificări și completări prin L. nr. 260/2005

M. Of. nr. 900/7 oct. 2005

- 1 republicare cu renumerotare M. Of. nr. 774/2 nov. 2011
Ordonanță de urgență privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene, Spațiului Economic European și a cetățenilor Confederației Elvețiene
- 2 modificări prin L. nr. 187/2012 M. Of. nr. 757/12 nov. 2012 *abrogă, la data de 1 februarie 2014, art. 34-36*
Lege pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal
(v. Decizia Î.C.C.J. nr. 4/2014 - M. Of. nr. 434/13 iun. 2014)
- 3 completat prin O.U.G. nr. 82/2012 M. Of. nr. 838/12 dec. 2012 *introduce art. 41_1 - 41_4*
Ordonanță de urgență pentru modificarea și completarea unor acte normative privind evidența persoanelor, actele de identitate ale cetățenilor români, precum și actele de rezidență ale cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European rezidenți în România
aprobată cu modificări și completări prin L. nr. 235/2013 M. Of. nr. 442/19 iul. 2013
- 4 modificări prin L. nr. 235/2013 M. Of. nr. 442/19 iul. 2013 *modifică art. 41_1 alin. (2) și (5), art. 41_1 alin. (6) lit. c), art. 41_1 alin. (9), art. 41_2, art. 41_3 alin. (2), (4) și (5), art. 41_3 alin. (6); introduce alin. (5_1) la art. 41_3*
Lege privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 82/2012 pentru modificarea și completarea unor acte normative privind evidența persoanelor, actele de identitate ale cetățenilor români, precum și actele de rezidență ale cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European rezidenți în România